

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6124
Dato : 19.12.13
Ark nr. : 1 av 10

A 1

En aktør kan vi si er noe eller noen som handler. Dette kan være ett eneste individ, men også større grupper, som organisasjoner og stater.

En struktur kan vi kort fortalt si er en begrensning eller en tilrettelegger for hvordan aktøren velger å handle. En struktur kan være intendent og lovfestet, men den kan også være en slags "uskrivne regel", som aktøren ikke er så bevisst.

Et eksempel på forholdet mellom en aktør og en struktur kan være følgende: Bente er sykepleier og leser en utlysning om en anestesisykepleierstilling. Bente vurderer lenge å søke, men bestemmer seg for å la være. En sykepleierstilling er vanligvis besatt av en kvinne, mens høyere pleierstillinger oftere er besatt av menn. Bente bestemmer seg for å ikke søke pga det er snakk om et mannsdominert yrke. Bente handler altså ut fra en strukturell begrensning. Det er ingen lover/tragter som sier at Bente ikke kan søke - ofte vil en slik stilling til og med bli oppfordret om at kvinner burde søke - men Bente ser på strukturen som en begrensning i dette tilfellet.

3 En samarbeidstett prosess kan sies å være alle tilfeller hvor aktører samhandler med hverandre. Det kanskje mest brukte eksemplet på en slik prosess, er blyttet.

En klassiker innen blyttet som samarbeidstett prosess er Branislaw Malinowski's beretning om kula-blyttet. Dette blyttet foregikk mellom øyene i en liten øygruppe i Stillehavet. Malinowski oppdaget et intrikett blytte system, hvor en type skjell ble blyttet mot hverandre. Skjellene ble laget til armbånd og halskjæder, og disse ble så blyttet mot hverandre. Skjellene hadde ingen spesiell verdi, uterom det seremonielle, og de kunne bare blyttes mot hverandre. Hvor var så poenget med kula-blyttet da, når det ikke var snakk om en verdioverføring? Jo, mente Malinowski, de ulike stammene på de ulike øyene hadde skapt et system som hindret den enkelte gruppen fra isolasjon med ~~de~~ andre grupper, og denne samhandlingen var samtidig bed full. Kula-blyttet var med andre ord en samarbeidstett prosess som skapte harmoni mellom de ulike øystammene.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 624
Dato : 19.12.13
Ark nr. : 3 av 10

5 Grimens skille mellom den historiske leser på den ene siden, og den kritiske leser på den andre siden - er nesten selv forklarende.

Den historiske leser, leste ukritisk. Han leste bøker og tekster uten å ta særlig stilling til hva som ble formidlet. Den kritiske leser, leste disse tekstene med en kritisk innstilling. Viktigheten av å for helde seg kritisk til det man leser kommer av flere grunner: For det første kan ulike tekster få faktisk politisk betydning, da en rapport for eksempel kan legge til rette for en politisk beslutning. En annen side er det etiske aspektet: Er informasjonen sann, hvordan har man gått frem for å finne denne informasjonen, er informanternes integritet ivarettatt, har de riktige forskningsmetodene blitt brukt osv.

6 En byttestøre er - nettopp det - en støve for bytte. Disse kan være felles for flere grupper, eller de kan, av ulike årsaker, være avgrenset. For å skape en felles byttestøre kreves det en homogenisering av verdistandarder. Dette kan sjøres på ulike måter.

1. Bli enige om forholdet mellom vare A og vare B. $2 \times A = 1 \times B$
2. Finne en felles verdistandard med en konvertibel verdi, det mest kjente eksemplet er penger.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6124
Dato : 19.12.13
Ark nr. : 4 av 10

Ved fra var av en felles verdi standard, vanskeliggjøres byttet, men selv med en felles verdi standard kan det av ulike årsaker være vanskelig å bytte. Dette kan komme av:

1. Det er fysiske begrensninger som vanskeliggjører byttet.
2. En av aktørene i byttet finner kostnader for store, det kan for eksempel komme av høye transaksjonskostnader.
3. Som vi har sett inne på, mangel på felles verdi standard.
4. Det finnes ingen felles verdi standard, fordi byttet blir sett på som urettferdig eller umoralisk.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6124
Dato : 19.12.13
Ark nr. : 5 av 10

2B For å kunne være i stand til å drøfte og definere begrepsparet "tradisjonelle og moderne samfunn", kan det være nyttig å se på noen av teoriene ~~om~~ hvor dette begrepsparet står sentralt - for der etter å sammenligne eventuelle likheter og ulikheter.

Adam Smith

Smith settes nok oftere i sammenheng med "laissez faire" og frihandel, men han hadde også en interessant teori om samhold i samfunnet. Smith mente at et samfunn enten var holdt sammen av "positive følelser", eller "rettferdighet".

Med positive følelser mente han nære og partikulære bånd, ~~noe~~ følelser man ofte har for familie og nære venner: neste kjørlighet, beundring og lignende. Smith mente at det var dette som utgjorde limet i tradisjonelle samfunn.

De moderne samfunne måtte da følgelig holdes sammen av rettferdighet, men hva mente han med dette? Her kan vi kjenne igjen elementer fra Smiths markedsteori, om "den usynlige hånd", og at alle jobber nesten ubevisst for det beste for kalletivet. Når de nære og partikulære relasjonene ikke lenger er samfunnslimet - du kan ikke bli en Londoner om å utvise neste kjørlighet for 8 millioner

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6124
Dato : 19.12.13
Ark nr. : 6 av 10

mennesker - hva er det da? Jo, livet i et moderne samfunn, preget av arbeidsdeling og differensiering, tigger i nettopp arbeidsdeling og differensiering: Vi blir avhengige av hverandre. Skomakeren som jobber med sitt hele dagen, har ikke råd til å drive en gård for og få seg selv og sine i tillegg.

Det nære og partikulære forsvinner i overgangen fra tradisjonell til moderne, men samfunnet holdes i sammen av en gjensidig avhengighet mellom menneskene i samfunnet.

Tönnies

Tönnies er mest kjent for begrepsparet "Gemeinschaft und Gesellschaft", som kan sies å være et stille mellom tradisjonelle og moderne samfunn. Tönnies uttalte aldri selv om begrepsparet var en ren deskriptiv observasjon, eller om det var en utviklingsteori, men han tegner likevel et bilde av to forskjellige samfunn, preget av to forskjellige samhold.

Gemeinschaft preget tradisjonelle samfunn, og som Smith var inne på, var dette samfunn preget av harmoni og nære relasjoner. Gesellschaft på den andre siden, var preget av konflikt og konkurranse. Når vi ser snaker om konflikt, er det ikke snakk om voldelige konflikter, men rett og slett det faktum at ulike grupper kjemper

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6124
Dato : 19.12.13
Ark nr. : 7 av 10

em å ta til seg de samme vedene

Igen ser vi altså en teori som veltigger en
avergang fra det hore, til et samfunn preget av
mer konflikt og fjendtlighet. Samtidig er det disse
konfliktene og konkurransen som driver samfunnet
fremover.

Emne Durkheim

Durkheim, som ofte blir omtalt som en av
sociologens tre fedre, hadde et lignende skille
som de to foregående - nemlig mekanisk og
organisk solidaritet.

Det tradisjonelle samfunnet var preget av mekanisk
solidaritet. Arbeidet ble utført på gården av
familien, noe som la grunnlag for tette bånd innad
i familien. I tillegg til å være følelsesmessig
tilknyttet hverandre, var man også økonomisk
avhengig av hverandre.

Organisk solidaritet kan vi gjenkjenne i
moderne samfunn. Som Smith, veltigger Durkheim
at denne arbeidsdeling og differensiering fører
til en gjensidig avhengighet av hverandres
tjenester i stor samfunnet. Foreldrene er ikke
lenger økonomisk avhengig av barna, som
gjennom skolegang nå i større grad blir
eksponert for nye verdier og holdninger.

Emnekode : Ex-109
Kandidatnr. : 6124
Dato : 19.12.13
Ark nr. : 8 av 10

Karl Marx

Marx er, som Adam Smith, kanskje mest relevant innen økonomisk teori, men en del av Marx' lære er jo at den er en stadie teori - den beskriver med andre ord en overgang mellom ulike typer samfunn. Marx bruker ikke like mye tid på å forklare hva disse overgangene innebærer sosiologisk, og uten å ha lest Marx kan han oppfattes som moderniseringskritisk. Dette er imidlertid et noe sløst bilde av Marx, som nødvendigvis må ha vært en tenker som hadde en ferskhetstær. Overgangen fra det tradisjonelle til det moderne og kapitalistiske samfunnet er et nødvendig onde på vei til et klasseless samfunn.

Likheter og ulikheter

Etter å ha sett på noen av teoriene og teoriene som veltapper begrepsparet tradisjonelle og moderne samfunn, ser vi noen klare likheter mellom dem. For å forklare disse likhetene kan vi ta utgangspunkt i Gudmund Hernes skille mellom "Det gamle samfunnet" og "Det nye samfunnet".

Det gamle samfunnet er : Handlingsrikt og verdifattig.
Det nye samfunnet er : Handlingsfattig og verdiproduktivt.

Det gamle samfunnet kunne sies å være handlingsrikt i form av at hvert enkelt individ måtte ha flere oppgaver for å sikre sin gruppe overlevelse. Dette innebærer ofte at barn

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6124
Dato : 19.12.13
Ark nr. : 9 av 10

hjelp til på gården, heller enn å gå på skole. Dette førte til tette bånd, de tilbrakte tross alt hele dager sammen, og var avhengige av hverandre i form av produktivskraft. Disse relativt små grupper, ble da også preget av verdier innad i grupper. Uten skole, bodde eller andre ferier for innspill fra andre kulturer, ble verdier i grupper naturligvis relativt homogene.

I det nye samfunnet ble disse nære og partikulære forholdene borte et med arbeidsdeling og industrialiseringens inntog. De små grupper ble del av større samfunn, noe som igjen førte til at grupper ble utsatt for eksponering av nye verdier og kulturer. De homogene grupper ble nå heterogene grupper i et større perspektiv.

Hernes sammenfatter på en måte Tönnies, Smith, Marx og Durkheim på følgende måte: Det nære og det partikulære ble borte, et med nye relasjoner, som var mer fjerne, og noe som igjen kunne forårsake ulite konflikter i samfunnet. Samtidig ble det skapt et avhengighetsforhold mellom disse ulike grupper, gjennom differensiering. Kert fortalt var overgangen fra tradisjonelle til moderne samfunn en overgang fra homogenitet til heterogenitet.

Emnekode : EX-104
Kandidatnr. : 6124
Dato : 19.12.13
Ark nr. : 10 av 10

I hvilken grad slik forskning har medført til en fremskridt i bruddet mellom tradisjonelle og moderne samfunn, er vanskelig å si. De fleste av disse teoriene ble skrevet fra andre halvdel av 1800-tallet, altså godt over 100 år etter den industrielle revolusjonen skjedde i Europa, og spesielt Storbritannia. For å eksemplifisere dette, kan Tönnies være et godt eksempel. Han utviklet et av de mest berømte begrepsparene innen moderniseringsteori, men det er fortsatt uklart om Tönnies begrepspar skal vurderes som en utviklingsteori, eller om den er en deskriptiv analyse av endringene.

I den grad en teori har ligget til grunn for et fremskridt brudd mellom tradisjon og modernitet, er kanskje bruk av marxistiske teorier i land som Sovjet, Kuba og Kambodsja noe av det nærmeste vi kommer. Problemet her var at disse statene opplevde store sett dramatiske og forferdelige konsekvenser av denne fremskridtelsen.

Naturvitenskapene har muligens stått for "femdriften", mens samfunnsvitenskapene har forsøkt å analysere endringene, og konsekvensene av disse.